

PTE ETK 2011/2012. tanév II. szemeszter Élettan tantárgy
NORMÁLÉRTÉKEK ÉS EGYÉB FONTOSABB SZÁMADATOK (III.)

A szervezet energiaforgalma; Táplálkozás; Az emésztés; Felszívódás; Közbülső anyagcsere; A szervezet só és vízháztartása fejezetekből

Egyes szervek részesedése az alapenergiafogyasztásból

Szerv	%
Máj	26
Izom	26
Agy	18
Szív	9
Vese	7
Többi szerv	14

A napi energiaszükséglet irányzásai

A munka jellege	Energiaszükséglet (kJ/nap)
Alapszükséglet	8800
Könnyű munka	11200
Közepes munka	13600
Nehéz munka	18000

Tápanyagok élettani hasznóértéke

Tápanyag	Élettani hasznóérték (kJ/g)
Keményítő	16,6
Glükóz	15,7
Tejsav	15,2
Zsír	39
Fehérje	17,2
Alkohol	29,7

Napi tápanyagszükséglet különböző erősségű izommunka végzésekor

A munka jellege	Fehérje (g)	Zsír (g)	Szénhidrát (g)
Könnyű	95	70	430
Közepes	105	95	500
Nehéz	120	130	650

A szervezetben tárolt szénhidrátok eloszlása

Szerv	Mennyiség (g)
Izomglikogén	325
Májglikogén	90-110
Vércukor	15-20

A respirációs kvóciens értéke szénhidrát égetésekor felnőtt emberi szervezetben	1
A respirációs kvóciens értéke zsír égetésekor felnőtt emberi szervezetben	0,7
A respirációs kvóciens értéke fehérje égetésekor felnőtt emberi szervezetben	0,81
A fehérjék specifikus dinamikus hatása	kb. 30 %
A szénhidrátok specifikus dinamikus hatása	kb. 6 %
A zsírok specifikus dinamikus hatása	kb. 4 %
A felnőtt emberi szervezetben tárolt ATP mennyisége	80-90 g
Egy molekula víz képződésekor felszabaduló energia mennyisége	218 kJ
Egy molekula víz képződésekor keletkező ATP mennyisége	3 molekula
A glikolízis során képződő ATP mennyisége	2 molekula
Egy molekula glükóz lebontása során képződő ATP mennyisége	36 molekula
Az ATP mennyisége nedves izomban	5 μ mol/kg
A kreatinfoszfát mennyisége nedves izomban	15 μ mol/kg
Az ATP-ből egy foszfor lehasítása során felszabaduló energia mennyisége	34 kJ
Az AMP-ből a foszfor lehasítása során felszabaduló energia mennyisége	4-12 kJ
A teljes energiaszükségletnek ekkora hányadát fedezi az emberi szervezet szénhidrátokból helyes táplálkozás során	40-50 %
A teljes energiaszükségletnek ekkora hányadát fedezi az emberi szervezet zsírokból helyes táplálkozás során	15-20 %
A táplálkozással bevitt növényi eredetű zsír mennyisége	30-40 %
A táplálkozással bevitt állati eredetű zsír mennyisége	60-70 %
A testtömeg átlagos zsírtartalma felnőtt férfiban	15 %
A testtömeg átlagos zsírtartalma felnőtt nőben	25 %
A zsírban oldódó vitaminok felszívódásához szükséges zsír mennyisége	20 g/nap
A higiénés fehérjeminimum értéke felnőtt emberi szervezetben	1 g/tskg
A fejlődő szervezet fehérjeigénye	1,8-2 g/tskg

A gyomor-béltartalom áthaladási ideje az egyes szakaszokon

Az emésztőcsatorna szakasza	A nyeléstől mért idő
Nyelőcső	10 s
Gyomor	1-3 óra
Vékonybél	7-9 óra
Vastagbél	25-30 óra
Végbél	30-72 óra

Felnőtt ember fogazata

Ép fogazatú felnőtt egyén fogainak száma	32
Egy kvadránsban lévő metszőfogak száma	2
Egy kvadránsban lévő szemfogak száma	1
Egy kvadránsban lévő kisörlő fogak száma	2
Egy kvadránsban lévő nagyörlő fogak száma	3

A rágás

A metszőfogak harapóereje	100-250 N
Az őrlőfogak harapóereje	300-900 N
A rágási ciklus időtartama	600-800 ms

A nyelés

A nyelvmozgás nyomása, amellyel a falatot a nyitott garatba tolja	5-10 Hgmm
A nyelés első fázisának időtartama	500 ms
A falat nyomás alá kerülése a garatúrben	100 Hgmm
A nyelés második fázisának időtartama	500 ms
A nyelőcsőben lévő nyomás alacsonyabb a légköri nyomásnál	5-8 Hgmm-el
A primér perisztaltikus hullám sebessége	2-4 cm/s
A primér perisztaltikus hullám nyomása	30-100 Hgmm

A gyomor

A gyomor maximális élettani kapacitása	1500 ml
Az üres gyomor gyomornedv tartalma	50 ml
A proximális gyomorfalba visszatérő tónusfokozódás visszatérésének ideje	2-4 min
A proximális gyomorfalban lévő tónusfokozódás időtartama	2-6 min
A proximális gyomorfalban lévő tónusfokozódás nyomásemelkedése	10-50 vízcm
A proximális gyomorfalban lévő tónusfokozódás hatására kialakuló intragastrikus nyomásemelkedés	5-10 vízcm
A gyomor ritmuskeltő zónájában az ingerület frekvenciája	3/min
A gyomor kiürülésének időtartama	2-4 óra
A kiürült gyomor spontán működésének visszatérési ideje	100 min
Az üres gyomor aktivitásának időtartama	30 min
Az üres gyomor aktív fázisában a kontrakciók frekvenciája	3/min

A vékonybél

A vékonybél ellazult állapotú hossza	6 m
A duodenum – patkóbél hossza	20 cm
A jejunum – éhbél hossza	230 cm
Az ileum – csípőbél hossza	350 cm
Ritmikus szegmentáló mozgás során a vékonybél összehúzódás frekvenciája	12/min
A vékonybél ingamozgásának frekvenciája	10/min
A vékonybél lassú perisztaltikájának sebessége	1-2 cm/s
A vékonybél rohamperisztaltikájának frekvenciája	10 cm/s

A vastagbél

A vastagbél hossza	150 cm
A colon ascendens ritmuskeltő zónájában keletkező ingerület frekvenciája	5-6/min
A colon ascendens ritmuskeltő zónájából kiinduló perisztaltikus hullám sebessége	1-2 mm/s

Az ileumból a cecumba ürülő chymus mennyisége	10-20 ml
A colon transversumban jelentkező spontán perisztaltika frekvenciája	5-6/min
Egy nap során jelentkező tömegperisztaltika száma	2-4
A rectum hossza	15 cm
A végbélcsatorna hossza	3-4 cm
Nyugalomban a rectum bélsár és bélgáz tartalma	<20ml
A székelési reflex kiváltásához szükséges béltartalom	20-50 ml
Naponta az emésztőcsatornába jutó gáz mennyisége	6-7 l
A végbélen keresztül távozó bélgáz mennyisége naponta	500-1000 ml

Az emésztőcsatorna vízforgalma

Hely	Felvétel (ml)	Leadás (ml)
Száj: étel, ital	2000	-
nyál	1000	-
Gyomor (gyomornedv)	2000	-
Duodenum: epe	400	-
pancreasnedv	1000	-
Jejunum (bélnedv)	2000	5000
Ileum (bélnedv)	600	2900
Vastagbél	-	1000
Végbél	-	100
Összesen:	9000	9000

Az oldás szerepe az emésztésben

Az emésztőcsatorna által felvett és leadott víz mennyisége naponta	8-9 l
A pórusok átmérője a vékonybél felső szakaszán	0,8 nm
A pórusok átmérője az ileumban	0,4 nm
A pórusok átmérője a vastagbélben	0,2-0,3 nm
Az epe mennyisége naponta	250-1100 ml/nap
A széklettel ürülő epesók mennyisége	0,5 g/nap

Fontosabb emésztőnedvek pH-ja

Emésztőnedv	Emésztőenzim	pH	Hatás
Nyál	Nyál-amiláz	6-8	Szénhidrátbontás
Gyomornedv	Pepsin	1-3	Fehérjebontás
	Rennin	5-6	Tejfehérje bontása (caseinogen→casein)
	Lipáz	7-9	Zsírbonítás
Bélnedv	Enterokináz	7-9	Tripsinogen aktiválása
	Peptidáz	↓	Polipeptidek hasítása
	Laktáz		Laktóz bontása
	Maltáz		Maltóz bontása
	Szacharáz		Szacharóz bontása
Epe		7-9	Emulzifikálás
Pancreasnedv	Amiláz	6-7	Keményítő bontása
	Chymotripsin	7-9	Fehérjebontás
	Lipáz	↓	Zsírbonítás
	Nukleáz		Nukleinsav bontás
	Tripsinogen		fehérjebontás

A nyál

Naponta termelődő nyál mennyisége	1000 ml
A glandula parotis által termelt nyál %-a	25-35 %
A submandibularis mirigy által termelt nyál %-a	60-70 %
A sublingualis mirigy által termelt nyál %-a	3-5 %

A gyomornedv

Naponta termelődő gyomornedv mennyisége	2000 ml
A pepszin pH-optimuma	1,8-3,5
A gyomor által termelt sósav pH értéke	1
A sósav gyomortartalommal történő összekeveredése utáni pH értéke	1,8-4

A felszívódás

A bélredők, bélbolyhok és mikrobolyhok együttes felszíne	200-300 m ²
A bélbolyhok magassága	0,5-1,5 mm
A bélbolyhok elhelyezkedésének sűrűsége	10-40/mm ²
A mikrobolyhok hossza	1 μm
A mikrobolyhok szélessége	0,1 μm
A mikrobolyhok elhelyezkedésének sűrűsége	200000/mm ²
A zsírfelszívódás előfeltételét adó micellák átmérője	5 nm
A micellák lipid és epesó tartalma	20-30
A kilomikronok átmérője	1 nm
A kilomikronok triglicerid tartalma	90 %
A kilomikronok foszfolipid tartalma	7 %
A kilomikronok koleszterin tartalma	2 %
A kilomikronok glükoprotein tartalma	1 %
A széklettel ürülő zsír mennyisége naponta	5 g/nap
A chymus teljes víztartalmának ekkora hányada szívódik fel a vékonybélből	80 %
A széklettel távozó víz mennyisége	100 ml
A nátrium ekkora hányada jut a chymusból az epithelsejtekbe Na ⁺ -Cl ⁻ -kotranszporttal	30 %
A nátrium ekkora hányada jut a chymusból az epithelsejtekbe szerves anyagok kotranszportjával	30 %
A Ca ²⁺ elfogyasztott mennyisége egy nap	1 g/nap
Az elfogyasztott Ca ²⁺ ekkora hányada szívódik fel aktív transzporttal	30-80 %
A vas elfogyasztott mennyisége egy nap	15-25 mg/nap
Az elfogyasztott vas ekkora hányada szívódik fel	10 %

A széklet és összetétele

A széklet mennyisége naponta	100-200 g
Anyag	Mennyiség
Víz	75 %
Száranyag	25 %
- Emésztetlen rostok, cellulóz	változó
- Baktériumok	30 %
- Szervetlen anyagok	15 %
- Zsír és származékai	5 %
- Hámsejtek, nyák, emésztőenzim	változó

A szénhidrátok hasznosítása

Az alimentaris hyperglykaemia értéke	8-9 mmol/l
A postalimentaris hypoglykaemia	0,5-1,5 mmol/l
A máj glikogén tartalma	100 g
Az izomzat glikogén tartalma	300 - 400 g
Erős izommunkában a glikogénmennyiség ekkora hányada bomlik le	60 %

Az aminosavak és a zsírok hasznosítása

A szervezetben megújuló fehérjék mennyisége	100 g/nap
A vizelet nitrogéntartalmának ekkora hányadát adja a karbamid	90 %
6 szénatomos zsírsavlánc elégetésekor felszabaduló ATP mennyisége	44

Az egyszerre felvett táplálék térfogata	5-15 ml
Az emésztőcsatorna felszíne	100 m ²
A bélnedv mennyisége naponta	2-3 l
A pepsin az elfogyasztott fehérjemennyiség ekkora hányadát képes elbontani	15 %
A pancreas lipáz a duodenum felső szakaszán a trigliceridek ekkora hányadát bontja le	80 %

A vizelet termelése

A két vesében lévő nephronok száma	2-2,5 millió
A két vese együttes tömege	300 g
A vesén nyugalomban átáramló vérmennyiség	1200 ml/min
A para-aminohippursav (PAH) extrakciós hányadosa	0,9
A PAH clearance	600 ml/min
A vese autoregulációs tartománya	80-200 Hgmm
Az inulin clearance	120 ml/min
A szűrőfelszín pórusainak átmérője	50-100 nm
A podocyták által létrehozott szűrőnyílások szélessége	20-50 nm
A filtrációs frakció értéke	0,2

Szűrlet tisztítás

A két vesén naponta átáramló vérplazma mennyisége	960 l
A glomerulusok által kiperéselt szűrlet mennyisége naponta	170 l
A napi vizelet mennyisége	1,5 l
A vese oxigénfogyasztása	18 ml/min
A szűrlet teljes víztartalmából víz obligát reabszorpciójával visszaszívott víz mennyisége	70 %
A szűrlet teljes víztartalmából víz fakultatív reabszorpciójával visszaszívott víz mennyisége	20 %
A szűrletbe kerülő glükóz mennyisége naponta	160 g
Az intersticiális folyadék osmotikus koncentrációja a glomerulusok közelében	300 mosmol/l
Az intersticiális folyadék osmotikus koncentrációja a Henle-kacs csúcsánál	1200 mosmol/l
A szűrlet osmotikus koncentrációja a Henle-kacs csúcsában	1200 mosmol/l
A gyűjtőcsatornába áramló szűrlet osmotikus koncentrációja	150-200 mosmol/l
Naponta a vizelettel ürülő urea mennyisége	300-500 mmol
Naponta a vizelettel ürülő húgysav mennyisége	1-6 mmol

A vizelet tárolása és ürítése

A vizelet pH értéke	5-8
A húgyhólyag ürtartalma általában	300-500 ml
A húgyhólyag ürtartalma erősen feszített állapotban lehet	800 ml
Nyugalomban óránként a húgyhólyagba kerülő vizelet mennyisége	50 ml
A vizelési inger kiváltásához szüksége vizelet mennyisége a húgyhólyagban	150-250 ml
A vizelési inger erőssé válásához szüksége vizelet mennyisége a húgyhólyagban	250-500 ml
A m. detrusor összehúzódása révén kiváltott nyomásemelkedés a húgyhólyagban	50-150 vízcml